

IQTISODIYOT&TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

No2

ISSN: 2992-8982

<https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz/>

2026

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Bosh muharrir:

Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich

Elektron nashr. 2026-yil, fevral.

Bosh muharrir o'rinbosari:

Karimov Norboy G'aniyevich

Muharrir:

Qurbonov Sherzod Ismatillayevich

Tahrir hay'ati:

Salimov Oqil Umrzoqovich, O'zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Abduraxmanov Kalandar Xodjayevich, O'zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Rae Kvon Chung, Janubiy Koreya, TDIU faxriy professori, "Nobel" mukofoti laureati
Osman Mesten, Turkiya parlamenti a'zosi, Turkiya – O'zbekiston do'stlik jamiyati rahbari
Axmedov Durbek Kudratillayevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Axmedov Sayfullo Normatovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Abduraxmanova Gulnora Kalandarovna, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Kalonov Muxiddin Baxritdinovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Siddiqova Sadoqat G'afforovna, pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Xudoyqulov Sadirdin Karimovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Maxmudov Nosir, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Samadov Asqarjon Nishonovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, professor
Slizovskiy Dimitriy Yegorovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Axmedov Ikrom Akramovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Eshtayev Alisher Abdug'aniyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Xajiyev Baxtiyor Dushaboyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Hakimov Nazar Hakimovich, falsafa fanlari doktori (DSc), professor
Musayeva Shoiraz Azimovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), professor
Ali Konak (Ali Ko'nak), iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor (Turkiya)
Cham Tat Huei, falsafa fanlari doktori (PhD), professor (Malayziya)
Foziljonov Ibrohimjon Sotvoldixo'ja o'g'li, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dots.
Utayev Uktam Choriyevich, O'z.Respub. Bosh prokuraturasi boshqarma boshlig'i o'rinbosari
Ochilov Farkhod, O'zbekiston Respublikasi Bosh prokuraturasi IJQKD boshlig'i
Buzrukxonov Sarvarxon Munavvarxonovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Axmedov Javohir Jamolovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Toxirov Jaloliddin Ochil o'g'li, texnika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), katta o'qituvchi
Bobobekov Ergash Abdumalikovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), v.b. dots.
Djudi Smetana, pedagogika fanlari nomzodi, dotsent (AQSH)
Krissi Lyuis, pedagogika fanlari nomzodi, dotsent (AQSH)
Glazova Marina Viktorovna, Iqtisodiyot fanlari doktori (Moskva)
Nosirova Nargiza Jamoliddin qizi, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Sevil Piriyeva Karaman, falsafa fanlari doktori (PhD) (Turkiya)
Mirzaliyev Sanjar Makhamatjon o'g'li, TDIU ITI departamenti rahbari
Ochilov Bobur Baxtiyor o'g'li, TDIU katta o'qituvchisi
Golisheva Yelena Vyacheslavovna, Iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent.
Abdukurimova Dinara Rustamxanovna, bank-moliya akademiyasi professori, DSc., professor.
Ikramov Murod Akramovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Nazarova Ra'no Rustamovna, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Editorial board:

Salimov Okil Umrzokovich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan
Abdurakhmanov Kalandar Khodjayevich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan
Sharipov Kongirathbay Avezimbetovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Rae Kwon Chung, South Korea, Honorary Professor at TSUE, Nobel Prize Laureate
Osman Mesten, Member of the Turkish Parliament, Head of the Turkey–Uzbekistan Friendship Society
Akhmedov Durbek Kudratillayevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Akhmedov Sayfullo Normatovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Abdurakhmanova Gulnora Kalandarovna, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Kalonov Mukhiddin Bakhridinovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Siddikova Sadokat Gafforovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogical Sciences
Khudoykulov Sadirdin Karimovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Makhmudov Nosir, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Samadov Askarjon Nishonovich, Candidate of Economic Sciences, Professor
Slizovskiy Dmitriy Yegorovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Akhmedov Ikrom Akramovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Eshtayev Alisher Abduganiyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khajiyev Bakhtiyor Dushaboyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khakimov Nazar Khakimovich, Doctor of Philosophy (DSc), Professor
Musayeva Shoiraz Azimovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Professor
Ali Konak, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor (Turkey)
Cham Tat Huei, Doctor of Philosophy (PhD), Professor (Malaysia)
Foziljonov Ibrokhimjon Sotvoldikhoja ugli, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Associate Professor
Utayev Uktam Choriyevich, Deputy Head of Department, Prosecutor General's Office of Uzbekistan
Ochilov Farkhod, Head of DCEC, Prosecutor General's Office of Uzbekistan
Buzrukkhonov Sarvarkhon Munavvarkhonovich, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Akhmedov Javokhir Jamolovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences
Tokhirov Jaloliddin Ochil ugli, Doctor of Philosophy (PhD) in Technical Sciences, Senior Lecturer
Bobobekov Ergash Abdumalikovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Acting Associate Professor
Judi Smetana, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (USA)
Chrissy Lewis, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (USA)
Glazova Marina Victorovna, Doctor of Sciences in Economics (Moscow)
Nosirova Nargiza Jamoliddin kizi, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Associate Professor
Sevil Piriyea Karaman, Doctor of Philosophy (PhD) (Turkey)
Mirzaliyev Sanjar Makhamatjon ugli, Head of the Department of Scientific Research and Innovations, TSUE
Ochilov Bobur Bakhtiyor ugli, Senior lecturer at TSUI
Golisheva Yelena Vyacheslavovna, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor.
Abdukarimova Dinara Rustamkhanovna, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Ikramov Murod Akramovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Nazarova Ra'no Rustamovna, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor

Ekspertlar kengashi:

Berkinov Bazarbay, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Po'latov Baxtiyor Alimovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Aliyev Bekdavat Aliyevich, falsafa fanlari doktori (DSc), professor
Isakov Janabay Yakubbayevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Xalikov Suyun Ravshanovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Rustamov Ilhomiddin, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Hakimov Ziyodulla Ahmadovich, iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent
Kamilova Iroda Xusniddinovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
G'afurov Doniyor Orifovich, pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Fayziyev Oybek Raximovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Tuxtabayev Jamshid Sharafetdinovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Xamidova Faridaxon Abdulkarim qizi, iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent
Yaxshiboyeva Laylo Abdisattorovna, katta o'qituvchi
Babayeva Zuhra Yuldashevna, mustaqil tadqiqotchi
Komilova Nilufar Karshiboyevna, Geografiya fanlari doktori, professori
Umirzoqov Ja'sur Artiqboy o'g'li, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), dotsent
Zebo Kuldasheva, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), dotsent

Board of Experts:

Berkinov Bazarbay, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Pulatov Bakhtiyor Alimovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Aliyev Bekdavat Aliyevich, Doctor of Philosophy (DSc), Professor
Isakov Janabay Yakubbayevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khalikov Suyun Ravshanovich, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Rustamov Ilhomiddin, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Khakimov Ziyodulla Akhmadovich, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor
Kamilova Iroda Xusniddinovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics
Gafurov Doniyor Orifovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogy
Fayziyev Oybek Raximovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics, Associate Professor
Tukhtabayev Jamshid Sharafetdinovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics, Associate Professor
Khamidova Faridaxon Abdulkarimovna, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor
Yakhshiboyeva Laylo Abdisattorovna, Senior Lecturer
Babayeva Zuhra Yuldashevna, Independent Researcher
Komilova Nilufar Karshiboyevna, Doctor of Geographical Sciences, Professor
Umirzokov Jasur Artiqboy ugli, Doctor of Economic Sciences (DSc), Associate Professor
Zebo Kuldasheva, Doctor of Economic Sciences (DSc), Associate Professor

- 08.00.01 Iqtisodiyot nazariyasi
- 08.00.02 Makroiqtisodiyot
- 08.00.03 Sanoat iqtisodiyoti
- 08.00.04 Qishloq xo'jaligi iqtisodiyoti
- 08.00.05 Xizmat ko'rsatish tarmoqlari iqtisodiyoti
- 08.00.06 Ekonometrika va statistika
- 08.00.07 Moliya, pul muomalasi va kredit
- 08.00.08 Buxgalteriya hisobi, iqtisodiy tahlil va audit
- 08.00.09 Jahon iqtisodiyoti
- 08.00.10 Demografiya. Mehnat iqtisodiyoti
- 08.00.11 Marketing
- 08.00.12 Mintaqaviy iqtisodiyot
- 08.00.13 Menejment
- 08.00.14 Iqtisodiyotda axborot tizimlari va texnologiyalari
- 08.00.15 Tadbirkorlik va kichik biznes iqtisodiyoti
- 08.00.16 Raqamli iqtisodiyot va xalqaro raqamli integratsiya
- 08.00.17 Turizm va mehmonxona faoliyati

Muassis: "Ma'rifat-print-media" MChJ

Hamkorlarimiz: Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti, O'zR Tabiat resurslari vazirligi, O'zR Bosh prokuraturasi huzuridagi IJQK departamenti.

Jurnalning ilmiyligi:

“Yashil” iqtisodiyot va taraqqiyot” jurnali

O'zbekiston Respublikasi
Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar
vazirligi huzuridagi Oliy
attestatsiya komissiyasi
rayosatining
2023-yil 1-apreldagi
336/3-sonli qarori bilan
ro'yxatdan o'tkazilgan.

MUNDARIJA

TIJORAT BANKLARINING INVESTITSIYA LOYIHALARINI KREDITLASH MEKANIZMLARINI TAKOMILLASHTIRISH.....	40
Faxriddinov Temur Faxriddin o'g'li	
TEMIR YO'L YO'LLARINI TA'MIRLASH KORXONALARINING IQTISODIY SAMARADORLIGINI OSHIRISH OMILLARI.....	46
Allabergenov Sherzod Maksudbayevich	
BANKLARNI TRANSFORMATSIYALASH JARAYONIDA INVESTITSION KREDITLASHNING XORIJ TAJRIBASI.....	51
Tuxsanov Eldor Dilmurod o'g'li	
O'ZBEKISTONDA BUDJET OCHIQLIGINI TA'MINLASH BO'YICHA QONUNCHILIK BAZASINING EVOLYUTSIYASI VA RIVOJLANISH BOSQICHLARI.....	55
Mamanov Alisher Umbarovich	
ENERGETIKA TARMOG'I KORXONALARIDA INNOVATSION TEXNOLOGIYALARNI QO'LLASH YO'LLARI.....	60
Xamdamova Gavxar Absamatovna	
SMART UNIVERSITET MODELINING XALQARO TAJRIBASI VA UNI YANGI O'ZBEKISTON TA'LIM TIZIMIGA MOSLASHTIRISH MASALALARI.....	65
Saloxiddinova Sitora Baxodir qizi	
IJTIMOIIY OBYEKTlarda QURILISH XIZMATLARINI MOLiyALASHTIRISHNING NAZARIY – ASOSIY TAMOIYILLARI.....	68
Gapparov Azim Qayumovich	
QURILISH MATERIALLARI SANOATI KORXONALARINING ISHLAB CHIQRISH FAOLIYATIGA RAQAMLI TRANSFORMATSIYANI JORIY ETISH ORQALI RAQOBATBARDOSHLIKNI TA'MINLASH.....	72
Zaripov Shoxboz Alijon o'g'li	
O'ZBEKISTONDA MASOFAVIY BANK XIZMATLARINING IQTISODIY VA IJTIMOIIY BARQARORLIKKA TA'SIRI.....	75
Kolmatova Asila Menglimurod qizi	
РОЛЬ GREEN BONDS В МЕЖДУНАРОДНОЙ ФИНАНСОВОЙ СТРАТЕГИИ КОММЕРЧЕСКИХ БАНКОВ.....	81
Н.Т. Бекназарова	
BARQAROR RIVOJLANISH SHAROITIDA EKOLOGIK BOSHQARUV VA AUDIT.....	86
Shaymatova Nargiza Ashurovna	
NORASMIY IQTISODIYOTNING MAVJUDLIGINING NAZARIY MASALALARI VA UNI ANIQLASHNING USLUBIY YONDASHUVLARI.....	93
Alimardonov G'ayratjon Nuraliyevich	
DIGITAL TWIN-BASED DECISION SUPPORT FOR COST OPTIMIZATION AND RISK MANAGEMENT IN INFRASTRUCTURE SYSTEMS.....	99
Nelyufar Umarovna Dadabayeva	
PAXTA BO'LAKCHASINING OG'MA TO'RLI YUZA SIRTI BO'YLAB HAVO OQIMI TA'SIRIDAGI HARAKATINING MATEMATIK MODELI.....	108
Karimov Abdusamat	
АДАПТИВНОСТЬ НАЦИОНАЛЬНОЙ ЭКОНОМИКИ К ВНЕШНИМ РИСКАМ И ГЕОЭКОНОМИЧЕСКИМ ТЕНДЕНЦИЯМ.....	115
Бабаджанов Шухрат Атхамович	
“TIBBIYOT BOZORINING UZLUKSIZ RIVOJLANISHI UCHUN MEKANIZMLARNI TAKOMILLASHTIRISH YONDASHUVLARI”.....	120
Abdumalikov Shoxjahon Jaloliddin o'g'li	
KICHIK BIZNES VA XUSUSIY TADBIRKORLIKNING MEHNAT BOZORI RIVOJLANISHIDAGI ROLI VA BANDLIKKA TA'SIRI.....	124
Egamberdiyev Abdujabbor Xusanovich	

XORAZM VILOYATIDA ETNOGRAFIK TURIZMNI BARQAROR RIVOJLANTIRISH MEXANIZMINING AHAMIYATI	129
Ro'zimatova Shaxlo Baltaboy qizi	
THE FEAR OF MISSING OUT (FOMO) EFFECT IN ADVERTISING AND ITS NEUROPSYCHOLOGICAL IMPACT ON IMPULSE BUYING	134
Negmatov Nodir Nozimovich	
O'ZBEKISTONDA TRANSPORT XIZMATINI TASHKIL ETISHNING ASOSIY IQTISODIY KO'RSATKICHLARI VA TENDENSIYALARI TAHLILI.....	139
Aytiyeva Sevara	
TO'QIMACHILIK SANOATIDA INVESTITSION LOYIHALARNI BOSHQARISH METODOLOGIYASINI TAKOMILLASHTIRISHDA INNOVATSION YONDASHUVLAR.....	144
Qurbonov Jasurbek Pozilovich	
YASHIL IQTISODIYOTNING MOHIYATI VA O'ZBEKISTON UCHUN AHAMIYATI.....	149
Abdullayeva Matluba Nematovna, Nuriddinov Kamoliddin Faxriddin o'g'li	
XIZMAT KO'RSATISH SOHASIDA KICHIK KORXONALAR RAQOBATBARDOSHLIGIGA TA'SIR ETUVCHI OMILLAR TAHLILI.....	155
Axmedov Sanjar Temur o'g'li	
POPULATION IMPACT ON CONSUMER CULTURE AND NATIONAL ECONOMIC GROWTH.....	160
Rustamov Sherov Oblokulovich	
AVTOTRANSPORT KORXONALARINING IQTISODIY KO'RSATKICHLARI TAHLILI VA ULARNI YAXSHILASHGA TA'SIR ETUVCHI OMILLAR.....	164
Laylo Akbarova, Komolov Adxam Dilshod o'g'li	
MODELING THE DIFFUSION OF DIGITAL BANKING ADOPTION IN UZBEKISTAN: EVIDENCE FROM TBC BANK USING THE BASS DIFFUSION MODEL AND A HYBRID REGRESSION APPROACH	169
Feruza Nabieva	
YASHIL IQTISODIYOT SHAROITIDA EKOLOGIK XARAJATLARNI BUXGALTERIYA HISOBIDA AKS ETTIRISH VA BAHOLASH	176
Rabbimov Elbek Abdulloyevich, G'afforov Ilhom Ilyosjonovich, Ergashev Olloyor Furqat o'g'li	
O'ZBEKISTONNING YANGI BOZORLARGA CHIQUISHIDA FAOL MARKETING VOSITALARIDAN FOYDALANISHNING INTEGRALLASHGAN MODELI.....	183
Baqoyev Sunnatillo Burxon o'g'li	
O'ZBEKISTONDA TADBIRKORLIK FAOLIYATIGA RAQAMLI TEXNOLOGIYALARNI JORIY ETISHNING ILMIY-KONSEPTUAL ASOSLANISHI.....	188
Salaydinov Shodiyor Nizom o'g'li	
TIJORAT BANKLARIDA KREDIT PORTFELI SIFATINI OSHIRISH VA KREDIT RISKINI BOSHQARISH MEXANIZMLARINI TAKOMILLASHTIRISH	194
Turg'unov Nodirbek Muminjanovich	
SANOAT KORXONALARI TUZILMASINI TAKOMILLASHTIRISH MEXANIZMI	198
Jabborov Elbek Erkin o'g'li	
SOLIQ STAVKALARINI TABAQALASHTIRISHNING TADBIRKORLIK FAOLIYATINI RIVOJLANISHGA TA'SIRI.....	202
Abduraimova Nigora Abdugapparovna	
MINTAQALAR IQTISODIY RIVOJLANISHIDAGI TAFOVUTLARNI KAMAYTIRISHNI TA'MINLASHDAGI XORIJ MAMLAKATLAR TAJRIBASI.....	208
Egamov Temur Muzaffarovich	
RAQAMLI IQTISODIYOT SHAROITIDA SANOAT KORXONALARIDA INNOVATSION FAOLIYATNI MOLYAVIY RAG'BATLANTIRISH IMKONIYATLARI.....	213
Baxriddinov Nodirbek Zamirdinovich	
MINTAQA IQTISODIYOTINI BARQAROR RIVOJLANTIRISHDA XIZMATLAR SOHASINING O'RNI VA OBYEKTIV ZARURLIGI.....	217
Achilova Firuza Kurbanovna	
INVESTITSIYALARNI JALB ETISH ORQALI MAXSUS IQTISODIY ZONALARNING SAMARADORLIGINI OSHIRISH.....	222
Ergashev Olim	

KICHIK BIZNES INNOVATSION FAOLIYATINING RIVOJLANISHIDAGI ASOSIY TENDENSIYALAR	227
Amirov Zubaydulla Toir o'g'li	
KICHIK BIZNESNI RIVOJLANTIRISHDA YOSHLAR TADBIRKORLIGINING O'RNI VA AHAMIYATI	233
Isakjanova Saboxat Muhamedovna	
KORPORATIV BOSHQARUV TIZIMIDA AKSIYADORLAR HUQUQLARINI HIMOYA QILISH MEXANIZMLARINI XALQARO STANDARTLAR ASOSIDA TAKOMILLASHTIRISH	238
Xakimov Uchkun Xamitovich	
RAQAMLI TRANSFORMATSIYA SHAROITIDA MILLIY MAKROIQTISODIY SIYOSATNI TAKOMILLASHTIRISH YO'NALISHLARI	242
Mardanova Ra'no Isakovna	
XUSUSIY VA DAVLAT SHIFOXONALARI UCHUN RAQAMLI MARKETING STRATEGIYALARINI QIYOSIY TAHLIL	246
Yakubov Temur G'anibekovich	
RAQAMLI SOG'LIQNI SAQLASH TIZIMIDA RESURS SAMARADORLIGI VA IQTISODIY NATIJADORLIK MODELI	250
Ziyodullayev Qahramon	
"MILLIY TURIZM SITUATSION-MONITORING MARKAZI" VA "YASHIL TUROPERATORLAR" FAOLIYATINI SHAKLLANTIRISH ISTIQBOLLARI	254
Toshev Akmal Salimovich	
RISK-MENEJMENT VA MOLIYAVIY BARQARORLIK O'ZARO BOG'LIQLIGINING KONSEPTUAL MODELINI SHAKLLANTIRISH TAMOYILLARI	261
Madaminov Bekzod Allayarovich	
O'ZBEKISTONDA YASHIRIN IQTISODIYOT: BAHOLASH METODOLOGIYASI, DINAMIKASI VA QISQARTIRISH ISTIQBOLLARI (1996 – 2026-YILLAR TAHLILI)	266
Djumanova Rano Fayzullayevna	
OLIY TA'LIM SIFATINI BAHOLASHDA MAJMUALI DIAGNOSTIK MODELNING AMAL QILISH XUSUSIYATLARI	272
Xo'jaxonov Ma'rufxon Xamidxonovich	
TIJORAT BANKLARI FAOLIYATINI TAKOMILLASHTIRISHNING XORIJ TAJRIBASI	278
Vafiyev Raxim Xalimjonovich	
INVESTITSIYA LOYIHALARINI KREDITLASH AMALIYOTINI TAKOMILLASHTIRISH YO'LLARI	282
Nigora Nurmatova	
BANK SEKTORINING INVESTITSIYA OQIMLARINI BOSHQARISHDAGI STRATEGIK O'RNI	287
Abdumavlonov Abdumutal Abdumajid o'g'li	
O'ZBEKISTON KORXONALARIDA UZOQ MUDDATLI MOLIYAVIY INVESTITSIYALAR HISOBINI TAKOMILLASHTIRISH	291
Allabergenova Nilufar Shermetovna	
O'ZBEKISTON BANK TIZIMIDA TA'MINOTLI YIRIK KREDITLAR ASOSIDA QIMMATLI QOG'OZLAR CHIQRISH ORQALI RESURS BAZASINI KENGAYTIRISH MEXANIZMLARI	298
Ahmedov Akbarali Sultonmurodovich	
"MINTAQA SANOATI SALOHİYATIDAN FOYDALANISH SAMARADORLIGINI OSHIRISH MEXANIZMLARI"	306
Abdinazarov Xusan Shaymanovich	
BUDJET TASHKILOTLARI FAOLIYATIDA MAJBURIYATLAR: MAZMUNI, TURLARI VA TARKIBI	309
Jabbarova Charos Aminovna	
ATROF-MUHIT VA EKOLOGIK IQTISODIYOT: TURIZM XIZMATLARI BOZORIDA RESURLARDAN OQILONA FOYDALANISH VA UNING RAQOBATBARDOSHLIGINI TA'MINLASH	316
Alikulov Samar Abdirashidovich	
O'ZBEKISTON TURIZM INDUSTRIYASI RIVOJLANISHIDA FORSAYT TEXNOLOGIYALARINI QO'LLASH	322
Turdibekov Xasan Ibragimovich	
АНАЛИЗ ДЕБИТОРСКОЙ И КРЕДИТОРСКОЙ ЗАДОЛЖЕННОСТИ ХОЗЯЙСТВУЮЩЕГО СУБЪЕКТА	329
Камолова Феруза Кахрамоновна	

TASHQI QARZNING IQTISODIY XAVFSIZLIKKA TA'SIRI: QARZ BARQARORLIGINI BAHOLASH MODELLARI ASOSIDA O'ZBEKISTON MISOLIDA TAHLIL	333
Oliyoyrova Kumushoy Ahmad qizi, Tashmuxeamedova Yayra Atxamovna	
XO'JALIK YURITUVCHI SUBYEKTLARNING MOLIYAVIY BARQARORLIGINI TA'MINLASHDA SOLIQLARNI TARTIBGA SOLISHNING TAHLILI	339
Kudiyarov Kishibay Ramatullaevich	
KORXONALAR FAOLIYATINING IQTISODIY BARQARORLIGINI TA'MINLASHNING XORIJ TAJIRIBASI	343
Iminova Nargizaxon Akramovna	
SUG'URTA KOMPANIYALARINING TO'LOVGA QOBILIYATLILIGINI BOSHQARISHDA RISKLAR VA RISK-MENEJMENTNING O'RNI	350
Xalikulova Shirin Utkir qizi	
BUDJET TASHKILOTLARIDA BUXGALTERIYA HISOBI VA HISOBOTINI XALQARO STANDARTLAR ASOSIDA TAKOMILLASHTIRISHDAGI MUAMMOLAR VA KAMCHILIKLAR	354
Xolmirzayev Ulug'bek Abdulazizovich, Xasanboyeva Muyassar Ubaydullayevna	
XUSUSIY KORXONALARDA KADRLAR MENEJMENTI SAMARADORLIGINI OSHIRISH	358
Alimova Dildora Damirovna	
BANK TRANSFORMATSIYASI TUSHUNCHASI VA UNING MENEJMENTDAGI O'RNI	363
Rajabov Oybek Panjievich	
O'ZBEKISTON OZIQ-OVQAT SANOATIDA ISHLAB CHIQRISH SAMARADORLIGINING HOZIRGI HOLATI VA RIVOJLANISH TENDENSIYALARI	367
Eshtemirova Anora Norboy qizi	
BOZOR KONYUNKTURASIGA MOS PIYOZ YETISHTIRISH SAMARADORLIGINI OSHIRISH YO'NALISHLARI	371
Sadikova Shohida Obidqul qizi	
HUDUDLARDA MAISHIY XIZMATLAR SOHASINI KLASTERLASH VA RESURS SAMARADORLIGIGA TA'SIR ETUVCHI OMILLAR TAHLILI	375
Normurodova Zebo Eshmaxmatovna	
XUSUSIY VA KORPORATIV TUZILMALARDA AUDITORLIK TEKSHIRUVI HAMDA AUDITORLIK XULOSASINI SHAKLLANTIRISH AMALIYOTI	380
Xolmirzayev Ulug'bek Abdulazizovich, Ubaydullayev Toxirjon Abdullajanovich	
YIRIK VA KICHIK BIZNES O'RTASIDA KOOPERATSIYA MUNOSABATLARINI RIVOJLANTIRISH YO'NALISHLARI	385
Nasirova Kamola Alimovna	
MOLIYAVIY HISOBOTLARNING QAROR QABUL QILISH JARAYONIDAGI IQTISODIY ROLI	394
Xolmirzayev Ulug'bek Abdulazizovich, Yahyayeva Ra'no Raximovna	
DIRECTIONS FOR IMPROVING INVESTMENT POLICY IN THE CONDITIONS OF DIGITAL ECONOMY (EXPERIENCE OF UZBEKISTAN)	400
Khatamov Nurbek Achildiyevich, Sharifi Abdul Fatah	
DAVLATNING FISKAL VA MONETAR SIYOSATI UYG'UNLIGINING IQTISODIY XAVFSIZLIKKA TA'SIRINI BAHOLASH	405
Uralov Shavkat Maxramovich	
SUN'IY INTELLEKT ASOSIDA BIZNES JARAYONLARINI AVTOMATLASHTIRISHNING IQTISODIY SAMARADORLIGI	410
Yusubov Muzaffar Alimbayevich	
BANKLARDA RAQAMLASHTIRISH JARAYONINING MIJOZLAR QONIQLASH DARAJASIGA TA'SIRI	414
Ro'ziboyev Shuxrat Komilovich	
BOJ-TARIF SIYOSATI METODOLOGIYASINI TAKOMILLASHTIRISHNING ILMIY-AMALIY YO'NALISHLAR	418
Pardayev Ilhomjon G'ulom o'g'li	
OLIY TA'LIM MUASSASALARIDA MOLIYAVIY BOSHQARUVNI TAKOMILLASHTIRISHDA BOSHQARUV KADRLARINING KOMPETENSIYASI	424
Mahsutaliyev Abdusalom Hasanovich	

ZIYORAT TURIZMIDA DESTINATSIYA VA GEOAXBOROT TIZIMINI TAKOMILLASHTIRISH	433
Qosimov Jahongir Ro'ziboyevich, Suyunova Nilufar	
YEVROPA DAVLATLARIDAGI KORXONALARDA MOLIVAVIY REJALASHTIRISH AMALIYOTINING TAHLILI VA ULARDAN O'ZBEKISTON MOLIVA TIZIMIDA QO'LLASH MASALALARI	440
Pardayev Jamshid Muzaffarovich	
TASHKILOTNING RAQAMLI TRANSFORMATSIYA LOYIHALARINI BOSHQARISH	446
Xasanov Odilxon Kaxxorovich	
O'ZBEKISTON TURIZM SANOATINING XALQARO RAQOBATBARDOSHLIGINI OSHIRISHDA STRATEGIK MARKETING TEXNOLOGIYALARIDAN FOYDALANISH	450
Kobilova Shozoda Timurovna, Isxakova Sarvar Ayubovna	
THE ROLE OF ARTIFICIAL INTELLIGENCE IN LABOR THEORY: EVOLUTION, CHALLENGES AND FUTURE PROSPECTS.....	456
Tukhliyev Bakhodir Adinaevich	
ОСОБЕННОСТИ ПРОЦЕССА ПЕРВОГО ПРИМЕНЕНИЯ МЕЖДУНАРОДНЫХ СТАНДАРТОВ ФИНАНСОВОЙ ОТЧЕТНОСТИ В СИСТЕМЕ УЧЕТА И ОТЧЕТНОСТИ РЕСПУБЛИКИ УЗБЕКИСТАН	460
Астанов Зафар Муродуллаевич	
TA'LIM MUASSASALARIDA O'QITISH SIFATINI OSHIRISHDA RAQAMLI TEXNOLOGIYALAR PLATFORMALARINI YARATISH VA ULARDAN FOYDALANISH IMKONIYATLARI	466
To'xtamisheva Dilrabo Shermonovna	
KICHIK VA O'RTA BIZNESNI YASHIL IQTISODIYOT TAMOIYILLARI ASOSIDA RIVOJLANTIRISHNING INNOVATSION MEXANIZMLARI	472
Norboyev Sarvar Azodovich	
MINTAQAVIY RIVOJLANISHDA INVESTITSİYALARDAN SAMARALI FOYDALANISHNING USTUVOR YO'NALISHLARI	476
Xatamova Manzura Ochilidievna, Safarov Botir Isaq o'g'li	

MINTAQAVIY RIVOJLANISHDA INVESTITSIALARDAN SAMARALI FOYDALANISHNING USTUVOR YO'NALISHLARI

Xatamova Manzura Ochildiyevna

Termiz davlat universiteti mustqil izlanuvchisi

Safarov Botir Isaq o'g'li

Termiz iqtisodiyot va servis universiteti

Iqtisodiyot mutaxassislgi 2-kurs magistranti

Annotatsiya. Ushbu maqolada mintaqaviy rivojlanishda investitsialardan samarali foydalanishning ustuvor yo'nalishlari tahlil qilinadi. Tadqiqot doirasida investitsiyalarning iqtisodiy, ijtimoiy va ekologik ta'siri o'rganilib, mintaqaviy rivojlanish strategiyasida resurslarni optimallashtirish hamda barqaror o'sishni ta'minlashning asosiy yo'nalishlari aniqlanadi.

Maqolada investitsiya siyosati, davlat va xususiy sektorning o'rni, shuningdek, moliyaviy va strategik rejalashtirishning samaradorligi muhokama qilinadi. Shuningdek, ilg'or xalqaro tajribalar tahlil qilinib, mintaqaviy rivojlanishda investitsialardan foydalanishni optimallashtirish bo'yicha amaliy tavsiyalar ishlab chiqiladi.

Ushbu tadqiqotning maqsadi — talabalar, tadbirkorlar va mintaqaviy boshqaruv organlari uchun investitsiyalarni samarali yo'naltirish hamda mintaqaviy rivojlanishning ustuvor yo'nalishlarini aniqlashga doir nazariy va amaliy bilimlarni shakllantirishdan iborat.

Kalit so'zlar: mintaqaviy rivojlanish, investitsiyalar, investitsialardan samarali foydalanish, strategik rejalashtirish, barqaror rivojlanish, iqtisodiy o'sish, davlat va xususiy sektor, moliyaviy boshqaruv, rivojlanish strategiyasi, resurslarni optimallashtirish.

Abstract. This article examines the priority directions for the effective use of investments in regional development. Within the framework of the study, the economic, social, and environmental impacts of investments are analyzed, and key approaches to resource optimization and ensuring sustainable growth in regional development strategies are identified.

The article discusses investment policy, the role of the public and private sectors, as well as the effectiveness of financial and strategic planning. In addition, best international practices are reviewed, and practical recommendations are proposed to optimize the use of investments in regional development.

The purpose of this study is to develop theoretical and practical knowledge for students, entrepreneurs, and regional managers on effective investment allocation and identifying priority areas of regional development.

Key words: regional development, investments, efficient use of investments, strategic planning, sustainable development, economic growth, public and private sector, financial management, development strategy, resource optimization.

Аннотация. В данной статье рассматриваются приоритетные направления эффективного использования инвестиций в региональном развитии. В рамках исследования анализируется экономическое, социальное и экологическое влияние инвестиций, а также определяются ключевые направления оптимизации ресурсов и обеспечения устойчивого роста в стратегии регионального развития.

В статье обсуждаются инвестиционная политика, роль государственного и частного секторов, а также эффективность финансового и стратегического планирования. Кроме того, анализируется передовой международный опыт и разрабатываются рекомендации по оптимизации использования инвестиций в региональном развитии.

Целью данного исследования является формирование у студентов, предпринимателей и региональных менеджеров теоретических и практических знаний по эффективному распределению инвестиций и определению приоритетных направлений регионального развития.

Ключевые слова: региональное развитие, инвестиции, эффективное использование инвестиций, стратегическое планирование, устойчивое развитие, экономический рост, государственный и частный сектор, финансовое управление, стратегия развития, оптимизация ресурсов.

KIRISH

So'nggi yillarda global iqtisodiyotda tarkibiy o'zgarishlarning jadallashuvi, investitsiya oqimlarining hududlar bo'yicha notekis taqsimlanishi hamda barqaror rivojlanish konsepsiyasining ustuvor ahamiyat kasb etishi mintaqaviy rivojlanish masalalarini ilmiy jihatdan tadqiq etishni yanada dolzarb etmoqda. Xususan, iqtisodiy o'sishni ta'minlashda investitsiyalar hajmidan ko'ra ularning samaradorligi, maqsadli yo'naltirilganligi va institutsional muhit bilan uyg'unligi hal qiluvchi omil sifatida namoyon bo'lmoqda. Shu nuqtayi nazardan, mintaqaviy rivojlanishda investitsiyalardan samarali foydalanish masalasi nafaqat milliy, balki xalqaro iqtisodiy tadqiqotlarning ham markaziy yo'nalishlaridan biriga aylanib bormoqda.

Xalqaro tajriba shuni ko'rsatadiki, rivojlangan va rivojlanayotgan mamlakatlarda mintaqalar o'rtasidagi iqtisodiy tafovutlar asosan investitsiya siyosatining hududiy xususiyatlarga mosligi hamda kapital oqimlarining ustuvor tarmoqlarga yo'naltirilganligi bilan belgilanadi. Jahon banki, Xalqaro valyuta jamg'armasi hamda Iqtisodiy hamkorlik va taraqqiyot tashkiloti (OECD) tomonidan olib borilgan tadqiqotlarda infratuzilma, inson kapitali va innovatsion faoliyatga yo'naltirilgan investitsiyalarning mintaqaviy raqobatbardoshlikni oshirishda muhim ahamiyatga ega ekani ta'kidlanadi. Shu bilan birga, investitsiyalarning yetarli darajada muvofiqlashtirilgan holda taqsimlanishi hududiy nomutanosibliklarning kuchayishiga va iqtisodiy o'sish sur'atlarining sekinlashishiga olib kelishi mumkin.

Mintaqaviy rivojlanish jarayonida investitsiyalar ishlab chiqarish quvvatlarini modernizatsiya qilish, texnologik yangilanishlarni joriy etish, bandlik darajasini oshirish hamda ijtimoiy infratuzilmani rivojlantirishning asosiy moliyaviy manbai hisoblanadi. Biroq global iqtisodiy beqarorlikning kuchayishi, investitsiya risklarining ortishi va resurslar cheklanganligi sharoitida investitsiya siyosatini faqat miqdoriy ko'rsatkichlar asosida emas, balki sifat va samaradorlik mezonlari asosida baholash zarurati yuzaga kelmoqda. Shu sababli mintaqaviy rivojlanishda investitsiyalardan foydalanishning ustuvor yo'nalishlarini aniqlash ilmiy va amaliy jihatdan muhim ahamiyat kasb etadi.

Zamonaviy iqtisodiy adabiyotlarda mintaqaviy rivojlanishda investitsiyalarning roli ko'pincha barqaror rivojlanish, inklyuziv o'sish va innovatsion iqtisodiyot konsepsiyalari bilan uzviy bog'liq holda talqin etiladi. Xususan, yuqori qo'shilgan qiymat yaratuvchi real sektor tarmoqlari, transport-logistika infratuzilmasi, raqamli texnologiyalar, "yashil" iqtisodiyot hamda inson kapitaliga yo'naltirilgan investitsiyalar mintaqaviy rivojlanishning asosiy drayverlari sifatida e'tirof etilmoqda. Shu jihatdan, investitsiyalarning mazkur yo'nalishlar bo'yicha samaradorligini oshirish mexanizmlarini ilmiy asosda tahlil qilish dolzarb vazifalardan biri hisoblanadi.

Mazkur tadqiqotning asosiy maqsadi mintaqaviy rivojlanishda investitsiyalardan samarali foydalanishning ustuvor yo'nalishlarini xalqaro tajriba va zamonaviy iqtisodiy nazariyalar asosida aniqlash, ularning hududiy iqtisodiy o'sish va ijtimoiy barqarorlikka ta'sirini baholash hamda investitsiya siyosatini takomillashtirish bo'yicha ilmiy xulosalar va amaliy tavsiyalar ishlab chiqishdan iborat.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

Mintaqaviy rivojlanishda investitsiyalarning samarali taqsimlanishi va maqsadli yo'naltirilishi masalasi iqtisodiy tadqiqotlarda keng o'rganilgan mavzulardan biridir. So'nggi yillarda olimlar va amaliyotchilar, xususan, iqtisodiy o'sish, barqarorlik hamda ijtimoiy rivojlanishga qaratilgan investitsiya siyosatini chuqur tahlil qilib kelmoqdalar (Porter, 1990; Todaro & Smith, 2015).

Investitsiyalarning iqtisodiy ta'siri hududlarda ishlab chiqarish quvvatlarini kengaytirish, yangi ish o'rinlarini yaratish hamda mintaqaviy daromadlarni barqarorlashtirish orqali namoyon bo'ladi. Shu bilan birga, iqtisodiy samaradorlikni yanada oshirish uchun investitsiyalarni strategik va ustuvor yo'nalishlarga muvofiq tarzda yo'naltirish muhim ahamiyat kasb etadi.

Ijtimoiy ta'sir nuqtayi nazaridan investitsiyalar hududlarda ta'lim, sog'liqni saqlash va infratuzilma sohalarining rivojlanishiga xizmat qiladi. Tadqiqotlar natijalari shuni ko'rsatadiki, ijtimoiy yo'naltirilgan investitsiyalar mintaqaviy barqarorlikni ta'minlash va aholining farovonligini oshirishda muhim rol o'ynaydi (Sen, 1999).

Ekologik ta'sir ham investitsiya loyihalarini rejalashtirish jarayonida muhim omillardan biri sifatida e'tiborga olinishi lozim. Barqaror rivojlanish konsepsiyasi ekologik jihatlarni hisobga olgan holda mintaqaviy rivojlanishning uzoq muddatli istiqbollarini ta'minlashga xizmat qiladi (World Bank, 2020).

Shuningdek, davlat va xususiy sektorning roli, moliyaviy hamda strategik rejalashtirishning samaradorligi masalalariga bag'ishlangan ko'plab ilmiy tadqiqotlar mavjud. Davlat investitsiyalari, asosan, infratuzilma, hududiy rivojlanish siyosati va strategik ahamiyatga ega loyihalarni qo'llab-quvvatlashga yo'naltirilsa, xususiy sektor investitsiyalari innovatsiyalarni joriy etish va iqtisodiy faollikni oshirish orqali mintaqaviy rivojlanishga munosib hissa qo'shadi (OECD, 2018).

Umuman olganda, mintaqaviy rivojlanishda investitsiyalarning o'rni va ulardan samarali foydalanish masalasi iqtisodiy nazariya va amaliyotda keng tadqiq etilgan yo'nalishlardan biri hisoblanadi. Klassik iqtisodiy

nazariya vakillari investitsiyalarni iqtisodiy o'sishning asosiy omili sifatida talqin qilgan bo'lsalar, zamonaviy yondashuvlarda investitsiyalarning hududiy taqsimoti, institutsional muhit bilan o'zaro bog'liqligi hamda samaradorlik mezonlariga alohida e'tibor qaratilmoqda.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Neoklassik o'sish nazariyasiga asos solgan R. Solou tadqiqotlarida investitsiyalar ishlab chiqarish omillaridan biri sifatida ko'rib chiqilib, ularning iqtisodiy o'sishga ta'siri kapital jamg'arilishi orqali izohlangan. Biroq ushbu model mintaqalar o'rtasidagi rivojlanish tafovutlarini to'liq yoritib bera olmaganligi sababli, keyinchalik endogen o'sish nazariyalari shakllandi. P. Romer va R. Lukas tadqiqotlarida investitsiyalar, ayniqsa inson kapitali va innovatsiyalarga yo'naltirilgan kapital oqimlari uzoq muddatli iqtisodiy o'sishning muhim manbai sifatida asoslab berilgan.

Mintaqaviy rivojlanish nazariyalari doirasida G. Myrdal va A. Hirschman tomonidan ilgari surilgan "kumulativ sabab-oqibat" hamda "notekis rivojlanish" konsepsiyalari investitsiyalarning ayrim hududlarda jamlanib qolishi mintaqalararo nomutanosibliklarning kuchayishiga olib kelishi mumkinligini ta'kidlaydi. Ushbu yondashuvlarga ko'ra, investitsiyalardan samarali foydalanish nafaqat iqtisodiy foyda nuqtayi nazaridan, balki hududlar o'rtasida muvozanatni ta'minlash jihatidan ham baholanishi lozim.

Zamonaviy ilmiy adabiyotlarda mintaqaviy rivojlanishda investitsiyalarning samaradorligi institutsional iqtisodiyot yondashuvi asosida keng tahlil qilinmoqda. D. North va O. Williamson tadqiqotlarida institutsional muhit, ya'ni mulk huquqlarining himoyasi, huquqiy barqarorlik hamda boshqaruv sifati investitsiyalarning samarali amalga oshirilishida hal qiluvchi omil sifatida ko'rsatiladi. Ushbu yondashuvga ko'ra, bir xil hajmdagi investitsiyalar turli mintaqalarda turlicha natija berishi mumkin.

Xalqaro tashkilotlar tomonidan olib borilgan tadqiqotlarda ham mintaqaviy investitsiya siyosatining samaradorligi keng yoritilgan. Jahon banki hisobotlarida transport-logistika infratuzilmasi, ta'lim va sog'liqni saqlash tizimlariga yo'naltirilgan investitsiyalar mintaqaviy raqobatbardoshlikni oshirishda muhim rol o'ynashi qayd etiladi. Shu bilan birga, "yashil" iqtisodiyot va barqaror rivojlanish konsepsiyalari doirasida ekologik toza texnologiyalarga yo'naltirilgan investitsiyalar uzoq muddatli ijtimoiy-iqtisodiy samaradorlikni ta'minlovchi omil sifatida qaralmoqda.

So'nggi yillarda ilmiy tadqiqotlarda mintaqaviy rivojlanishda investitsiyalarning samaradorligini baholashda inklyuziv o'sish va barqarorlik mezonlariga alohida e'tibor qaratilmoqda. A. Sen va J. Stiglitz tomonidan ishlab chiqilgan konsepsiyalarda investitsiyalar nafaqat iqtisodiy o'sishni jadallashtirishi, balki aholi farovonligini oshirish, bandlikni ta'minlash va ijtimoiy tenglikni mustahkamlashga xizmat qilishi zarurligi asoslab beriladi. Ushbu yondashuv mintaqaviy investitsiya siyosatini ishlab chiqishda sifat jihatdan yangi mezonlarni shakllantirish imkonini beradi.

Shu bilan birga, mavjud ilmiy adabiyotlar tahlili shuni ko'rsatadiki, mintaqaviy rivojlanishda investitsiyalardan samarali foydalanishning ustuvor yo'nalishlarini kompleks va tizimli tarzda, xalqaro tajriba bilan solishtirgan holda tadqiq etish masalasi yetarli darajada yoritilmagan. Ayniqsa, investitsiyalar samaradorligini hududiy xususiyatlar, institutsional omillar hamda innovatsion rivojlanish bilan uzviy bog'liq holda tahlil qilish dolzarb ilmiy vazifa bo'lib qolmoqda.

Mintaqaviy rivojlanishda investitsiyalardan samarali foydalanish jarayonini tahlil qilishda, avvalo, investitsiya oqimlarining hududlar bo'yicha taqsimlanishi, ularning tarmoqlar kesimidagi yo'nalishi hamda iqtisodiy o'sishga ta'siri kompleks yondashuv asosida baholanishi lozim. Xalqaro tajriba shuni ko'rsatadiki, investitsiya hajmining o'sishi har doim ham mintaqaning iqtisodiy rivojlanish sur'atlari bilan to'g'ridan-to'g'ri mutanosib bo'lavermaydi. Asosiy e'tibor investitsiyalarning qaysi sohalariga va qanday institutsional muhit sharoitida yo'naltirilayotganiga qaratilishi lozim.

TAHLIL VA NATIJALAR

Tahlillar shuni ko'rsatadiki, real sektor tarmoqlariga, xususan sanoat va qishloq xo'jaligida qayta ishlash yo'nalishlariga yo'naltirilgan investitsiyalar mintaqaviy yalpi mahsulot hajmining barqaror o'sishiga sezilarli ta'sir ko'rsatadi. Yuqori qo'shilgan qiymat yaratuvchi loyihalar ishlab chiqarish samaradorligini oshirishi bilan birga, eksport salohiyatini kengaytiradi hamda mintaqaning tashqi bozorlarga integratsiyalashuvini kuchaytiradi. Shu bilan birga, asosan xomashyo yetkazib berishga yo'naltirilgan va nisbatan past samaradorlikka ega investitsiyalar uzoq muddatli iqtisodiy o'sishni ta'minlash imkoniyatlari cheklanganligi bilan ajralib turadi.

Infratuzilmaga yo'naltirilgan investitsiyalar tahlili shuni ko'rsatadiki, transport-logistika, energetika va raqamli infratuzilmaning rivojlanishi mintaqada investitsiyaviy muhitni yaxshilovchi muhim omillardan biri hisoblanadi. Infratuzilmasi rivojlangan mintaqalarda investitsiya loyihalarini amalga oshirish tezligi va ularning rentabelligi nisbatan yuqori bo'lib, bu holat xususiy kapital oqimlarini jalb etishda muhim ahamiyat kasb etadi.

Shu bilan birga, infratuzilmaga yo'naltirilgan investitsiyalar ko'pincha multiplikativ ta'sirga ega bo'lib, boshqa iqtisodiy tarmoqlarning ham rivojlanishiga ijobiy turtki beradi.

Inson kapitaliga yo'naltirilgan investitsiyalar tahlili ta'lim va sog'liqni saqlash sohalariga yo'naltirilgan mablag'larning mintaqaviy iqtisodiy o'sishga bilvosita, biroq barqaror ta'sir ko'rsatishini tasdiqlaydi. Yuqori malakali mehnat resurslari mavjud bo'lgan hududlarda innovatsion faoliyat faollashib, yangi texnologiyalarni joriy etish jarayoni tezlashadi. Bu holat investitsiyalar samaradorligini oshiruvchi muhim omil sifatida namoyon bo'ladi.

Umuman olganda, mintaqaviy rivojlanishning barqaror va integratsiyalashgan sur'atlari nafaqat investitsiya hajmi, balki ularning sifat tarkibi va hududiy kontekst bilan ham belgilanadi. Zamonaviy global iqtisodiy sharoitda investitsiyalarni samarali va maqsadli yo'naltirish hududiy ijtimoiy, ekologik hamda innovatsion barqarorlikni ta'minlashda hal qiluvchi vosita sifatida namoyon bo'lmoqda.

1-jadval. Mintaqaviy rivojlanishda investitsiyalardan samarali foydalanish - innovativ yondashuv

№	Investitsiya yo'nalishi	strategik yondashuv	Kutilayotgan indikatorlar	Innovativ multiplikativ ta'sir
1	Barqarorlik va iqlimga mos investitsiyalar	Hududiy rivojlanish strategiyasida "yashil iqtisodiyot" loyihalarini ustuvorlashtirish, iqlim o'zgarishiga mos texnologiyalarni joriy etish	Energiya samaradorligi, karbon izini kamaytirish, ekologik innovatsiyalar soni	Hududda iqtisodiy o'sish bilan birga ekologik barqarorlikni ta'minlaydi, yangi ish o'rinlari yaratadi
2	Mahalliy kapital va innovatsion klasterlar	Mahalliy investitsiyalarni startap va texnoparklarga yo'naltirish orqali hududiy innovatsion ekotizim yaratish	Startaplar soni, patentlar, innovatsion korxonalar soni	Mahalliy iqtisodiyot o'sadi, texnologik transfer kuchayadi, hududlararo raqobatbardoshlik oshadi
3	Ijtimoiy innovatsiyalar va investitsiyalar	Ijtimoiy barqarorlikni oshiruvchi loyihalarni moliyalashtirish (bandlik, ta'lim, sog'liqni saqlash)	Bandlik darajasi, malaka oshirish dasturlari, ijtimoiy inklyuzivlik indeksi	Hududiy ijtimoiy barqarorlikni mustahkamlaydi, multiplikativ ta'sir orqali boshqa loyihalarni rag'batlantiradi
4	Raqamli transformatsiya va IoT/AI texnologiyalari	Investitsiyalarni raqamlashtirish, IoT va sun'iy intellekt asosida ishlab chiqarishni optimallashtirish	IoT platformalari qamrovi, ishlab chiqarish samaradorligi, texnologik innovatsiyalar	Investitsiyalarning samaradorligini oshiradi, real vaqt monitoring va resurslarni optimallashtirish imkonini beradi
5	Xalqaro integratsiya va ekologik standartlar	Investitsiyalarni xalqaro standartlar (ISO, ESG, GRI) bilan uyg'unlashtirish orqali global bozorlarga chiqish	ESG, eksport hajmi, xorijiy investitsiyalar ulushi	Hududlararo raqobatbardoshlik oshadi, investitsiyalarni jalb qilish va eksport salohiyati kuchayadi

1-jadvalda quyida keltirilgan ma'lumotlar asosida mintaqaviy rivojlanishda investitsiyalarning ustuvor yo'nalishlari, innovativ yondashuvlar hamda kutilayotgan multiplikativ natijalar tizimli ravishda aks ettirilgan. Unda har bir yo'nalishning strategik konteksti, asosiy indikatorlari va hududiy samaradorligi o'zaro bog'liq holda yoritilib, bu investitsiyalarning hududiy iqtisodiyotga ta'sirini kompleks va tizimli baholash imkonini yaratadi. Shuningdek, tahlil natijalari kichik biznes va xususiy tadbirkorlikni qo'llab-quvvatlashga yo'naltirilgan investitsiyalar mintaqaviy bandlik darajasini oshirish hamda ijtimoiy barqarorlikni ta'minlashda muhim rol o'ynashini ko'rsatadi. Kichik biznes subyektlari investitsiyalarga nisbatan yuqori moslashuvchanlikka ega bo'lib, qisqa muddatda iqtisodiy faollikni kuchaytirish imkonini beradi.

O'tkazilgan tahlillar asosida bir qator ilmiy va amaliy xulosalarga kelish mumkin. Birinchidan, mintaqaviy rivojlanishda investitsiyalardan samarali foydalanish ko'proq ularning hajmiga emas, balki sifat tarkibi va ustuvor yo'nalishlariga bog'liq ekanligi aniqlandi. Real sektor, infratuzilma, inson kapitali hamda innovatsion faoliyatga yo'naltirilgan investitsiyalar mintaqaviy iqtisodiy o'sishning asosiy drayverlari sifatida namoyon bo'ladi.

Ikkinchidan, investitsiyalar samaradorligi ko'p jihatdan mintaqaning institutsional muhiti bilan belgilanadi. Huquqiy barqarorlik, davlat boshqaruvi sifati va investorlarga yaratilgan qulay shart-sharoitlar bir xil hajmdagi investitsiyalarning turli hududlarda turlicha iqtisodiy natija berishiga sabab bo'lishi mumkin. Shu bois investitsiya siyosatini amalga oshirish jarayonida institutsional islohotlarning ahamiyati ortib bormoqda.

Uchinchidan, infratuzilma va inson kapitaliga yo'naltirilgan investitsiyalar uzoq muddatli barqaror rivojlanishni ta'minlovchi strategik yo'nalishlar sifatida e'tirof etiladi. Mazkur yo'nalishlardagi investitsiyalar qisqa muddatda yuqori moliyaviy daromad keltirmasligi mumkin, biroq uzoq istiqbolda mintaqaning raqobatbardoshligini sezilarli darajada oshirishga xizmat qiladi.

To'rtinchidan, innovatsion va "yashil" texnologiyalarga yo'naltirilgan investitsiyalar mintaqaviy rivojlanishda sifat jihatidan yangi bosqichni shakllantiradi. Bunday investitsiyalar iqtisodiy o'sishni rag'batlantirish bilan bir qatorda ekologik barqarorlik va ijtimoiy farovonlikni ta'minlashga ham xizmat qiladi.

Umuman olganda, mintaqaviy rivojlanishda investitsiyalardan samarali foydalanish strategiyasi hududiy xususiyatlarni inobatga olgan holda ustuvor yo'nalishlarni aniq belgilash va investitsiya siyosatini kompleks yondashuv asosida amalga oshirishni talab etadi. Olingan natijalar investitsiya siyosatini takomillashtirish hamda mintaqaviy rivojlanish strategiyalarini ishlab chiqishda muhim ilmiy-amaliy asos bo'lib xizmat qilishi mumkin.

Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, mintaqaviy rivojlanishda investitsiyalardan samarali foydalanish faqat iqtisodiy hajm va miqdoriy ko'rsatkichlar bilan cheklanib qolmasligi, balki ularning strategik yo'naltirilishi, integratsiyalashgan rivojlanish mexanizmlari va hududiy o'ziga xoslik bilan uyg'unligi orqali belgilanadi. Tadqiqot davomida aniqlangan xulosalarga ko'ra, investitsiyalarning samarali yo'naltirilishi hududlararo iqtisodiy tafovutlarni kamaytirish hamda mintaqaviy iqtisodiy ekotizimning integratsiyasini rag'batlantiradi. Ushbu jarayonda strategik sektorlar va yuqori texnologiyali loyihalarga ustuvor e'tibor qaratish barqaror iqtisodiy o'sishni ta'minlashda muhim ahamiyat kasb etadi.

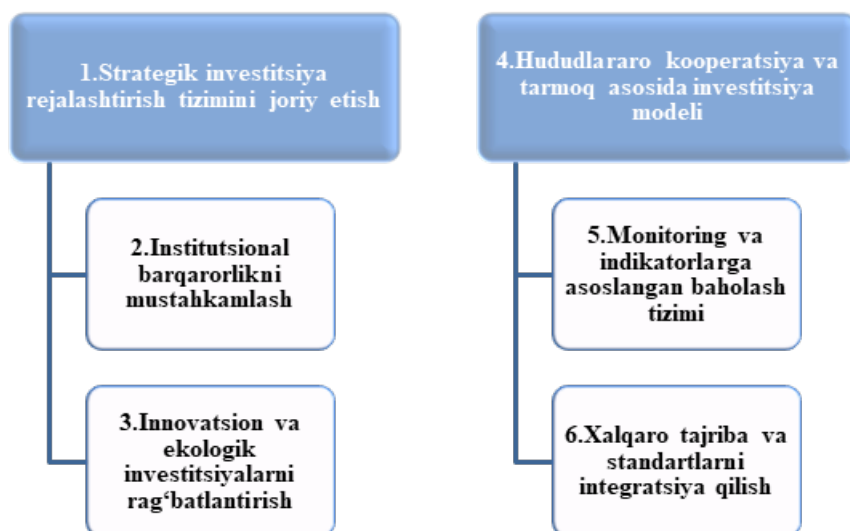
XULOSA VA TAKLIFLAR

Samarali investitsiyalar institutsional barqarorlik, korporativ boshqaruv sifati hamda mulk huquqlarining ishonchli himoyasi bilan uzviy bog'liqdir. Shu nuqtayi nazardan, hududiy rivojlanishning uzoq muddatli barqarorligi investitsiyalarning nafaqat hajmi, balki ularning sifat ko'rsatkichlari bilan ham belgilanadi. Ya'ni, investitsiya oqimlarining tarkibi, yo'naltirilgan sohalar va institutsional muhit bilan uyg'unligi mintaqaviy iqtisodiy o'sish samaradorligini belgilovchi asosiy omillardan hisoblanadi.

Investitsiyalarni innovatsion va "yashil" yo'nalishlarga yo'naltirish mintaqaviy iqtisodiy o'sishni yuqori qo'shilgan qiymat yaratish jarayoni bilan uyg'unlashtirish imkonini beradi. Shu bilan birga, bunday yondashuv ijtimoiy inklyuzivlikni ta'minlab, investitsiya samaradorligini ijtimoiy barqarorlik bilan integratsiyalashga xizmat qiladi. Natijada iqtisodiy o'sish bilan bir qatorda ekologik muvozanat va aholi farovonligi ham mustahkamlanadi.

Investitsiyalarning hududiy iqtisodiyotga ta'siri faqat to'g'ridan-to'g'ri natijalar bilan cheklanib qolmay, balki bilvosita multiplikativ ta'sirlar orqali ham namoyon bo'ladi. Mazkur holat hududiy rivojlanishni rejalashtirishda resurslarni optimal taqsimlash, tarmoqlararo bog'liqlikni hisobga olish hamda ko'p yo'nalishli investitsiya strategiyalarini ishlab chiqish zarurligini ko'rsatadi.

O'tkazilgan tahlillar va olingan xulosalarga asoslanib, quyidagi ilmiy-amaliy tavsiyalar ishlab chiqildi.

1-rasm. Mintaqaviy rivojlanishda investitsiya siyosatini takomillashtirishning konseptual modeli

1. Mintaqaviy rivojlanish strategiyalarini ishlab chiqishda investitsiyalarning ustuvor yo'nalishlari aniq belgilanishi, sektorlararo integratsiya ta'minlanishi hamda hududlarning iqtisodiy, ijtimoiy va resurs salohiyatiga xos xususiyatlar inobatga olinishi zarur.

2. Investitsiyalarning samaradorligini ta'minlash maqsadida huquqiy muhitni takomillashtirish, mol-mulk huquqlarining ishonchli himoyasini ta'minlash, shuningdek davlat va korporativ boshqaruv tizimi samaradorligini oshirishga qaratilgan kompleks chora-tadbirlarni amalga oshirish lozim.

3. Raqamli texnologiyalar, “yashil” energetika va ekologik barqaror loyihalarga yo’naltirilgan investitsiyalarni strategik rag’batlantirish orqali mintaqaviy iqtisodiyotning tarkibiy transformatsiyasini jadallashtirish va yuqori qo’shilgan qiymat yaratuvchi tarmoqlar ulushini oshirish mumkin.

4. Hududlararo iqtisodiy integratsiya va tarmoqlararo kooperatsiyani rivojlantirish orqali investitsiyalarning multiplikativ ta’sirini kuchaytirish, kichik va o’rta biznes subyektlarini qo’llab-quvvatlash, bandlik darajasini oshirish hamda ijtimoiy barqarorlikni mustahkamlash maqsadga muvofiqdir.

5. Investitsiyalarning mintaqaviy rivojlanishga ta’sirini baholashda iqtisodiy, ijtimoiy va ekologik ko’rsatkichlarni qamrab oluvchi multidimensional indikatorlar tizimini joriy etish, shuningdek muntazam ilmiy-analitik monitoring asosida strategik qarorlar qabul qilish zarur.

6. Hududiy investitsiya siyosatini shakllantirishda xalqaro tajriba, barqaror rivojlanish standartlari va global innovatsion me’yorlarni hisobga olish, shuningdek investitsiya samaradorligini xalqaro benchmarking usullari orqali baholash tavsiya etiladi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro’yxati

1. O’zbekiston Respublikasi Investitsiyalar, sanoat va savdo vazirligi. O’zbekiston Respublikasining investitsiya siyosati va hududiy rivojlanish dasturlari. Toshkent, 2023.
2. Xodiev B.Y., Shodiev T.Sh. Milliy iqtisodiyot va investitsiyalarni boshqarish. Toshkent: Iqtisodiyot, 2021.
3. Vahobov A.V., Jumaniyozov O.X. Hududiy iqtisodiyot va mintaqaviy rivojlanish. Toshkent: Fan va texnologiya, 2020.
4. World Bank. Regional Development and Investment Efficiency. Washington, DC, 2022.
5. UNDP. Investment Policy for Sustainable Regional Development. New York, 2021.

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Ingliz tili muharriri: Feruz Hakimov

Musahhih: Zokir ALIBEKOV

Sahifalovchi va dizayner: Oloviddin Sobir o'g'li

2026. № 2

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

Mazkur jurnalda maqolalar chop etish uchun quyidagi havolalarga maqola, reklama, hikoya va boshqa ijodiy materiallar yuborishingiz mumkin.

Materiallar va reklamalar pullik asosda chop etiladi.

El.Pochta: sq143235@gmail.com

Bot: @iqtisodiyot_77

Tel.: 93 718 40 07

Jurnalga istalgan payt quyidagi rekvizitlar orqali obuna bo'lishingiz mumkin. Obuna bo'lgach, @iqtisodiyot_77 telegram sahifamizga to'lov haqidagi ma'lumotni skrinshot yoki foto shaklida jo'natishingizni so'raymiz. Shu asosda har oygi jurnal yangi sonini manzilingizga jo'natamiz.

"Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali 03.11.2022-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №566955 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: №046523. PNFL: 30407832680027

Manzilimiz: Toshkent shahar, Mirzo Ulug'bek tumani
Kumushkon ko'chasi, 26-uy.

Jurnal sayti: <https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz>